

DELAVEC

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Gradišče št. 2

GLASILO ZDRUŽENE DELAVSKE STROKOVNE ZVEZE JUGOSLAVIJE.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za članne izvod po 1.— Din.

Oglasi po ceniku.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni z štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. Reklamacije so poštnine proste.

Gospod „indiferenten“ in sodrug „simpatizer“.

Gospodarska in politična reakcija tišči danes k tlom prolerijati na vsej črti. Bolj kakor kedaj poprej, je danes zato potrebna strokovna organizacija in to strokovna organizacija marksistična, stoječa strogo na razredno-borbenem stališču. Proti izbornemu nastopu kapitalizma treba izbornu organiziran proletarijat, da si očuva svoje človeške in življenske koristi. Strokovne organizacije, na razredno-borbeni podlagi stoječe, se bore proti reakciji in proti izkoriščanju, se bore za svobodo in pravico, bore se za vse in pridobitve razrednih strokovnih organizacij veljajo za vse proletarce brez razločka narodnosti, vere in političnega prepričanja — bore se za vse, ne izključujejo nikogar.

Ze od časov sem, ko so nastale strokovne organizacije in ako so karkoli priborile za delavstvo, uživali so to tudi vsi tisti delavci, ki niso bili organizirani in uživajo to tudi sedaj. Gospodje »indiferentni«, kakor se imenujejo in sodrugi »simpatizerji«, kakor radi povdarjajo, uživajo vse pridobitve strokovnih organizacij, to je strokovno organiziranega delavstva — brezplačno.

To danes, ko reakcija vihiti svoj bič z vso silo, pribijamo, ker ne moremo več molčati.

Danes so strokovne organizacije slabe, izven Slovenije še razkosane in ne ena ne druga ne štejejo mnogo članov in ne ena ne druga ne morejo izvojevati borb, ki se vsiljujejo vsak dan. A v Sloveniji, kjer smo enotni v strokovnih organizacijah, nas tudi ni tako mnogo, da bi lahko vsak boj izvojevali. In če strokovna organizacija sprejme prisiljena kak boj, je cela vrsta neorganiziranih, ki drugače vedno vzdihujejo o krivicah, o slabih plačah in o vseh težkočah, a da bi se priključili gibanju, stoje ob strani in gledajo, če se jim bo kaj priborilo — zastoj.

Ako se takega neorganiziranega vabi, naj se organizira, se poskuša izmazati z raznimi izgovori, največkrat s takimi, da bi zaslužil, da bi se ga prav po domače oklofutalo. (Naj se mi ne zameri tega izraza.) Zakaj, izgovor je: Saj se samo pripravate med seboj. Ko se več ne boste pripravili, bom pristopil. Če se mu pove, da je ta prepir na političnem polju, v strokovnem je pa skupno delo, odgovarja: Brez politične stranke pa ni nič. Drugi zopet in teh je največ, pa se opravičujejo: Premalo zaslužim, članarine ne morem plačevati. Drugače bi se koj. Ko se mi samo nekoliko zboljša, takoj pristopim. Potem pa bolj skrivnostno: Saj me poznate! Simpatiziram z vami in sem vaš, samo plačevati ne morem. Ali pa. Piko imajo na mnenje. V črnu knjigo sem zapisan. Zato se držim nevtralnno, indiferentno. Samo na videz, drugače sem pa vaš.

In ti izgovori so rezultat tolikega števila neorganiziranih.

Kaj tem gospodom »indiferentom« in sodrugom »simpatizerom« mar organiziran delavec, organizacija? Bi ti organiziran in to še v razredno-borbeni organizaciji, pomeni stati pred svojim delodajalcem kot človek, to pa po njegovem naziranju ni varno. Delodajalec ljubi hlapce in pokorne sluge, človeka nima rad. Zato je bolje biti indiferenten. Zakaj, taki so dandanes časi, da je bolje biti ljubljeno od gospoda, kakor pa biti človek.

Se več. Zgodi se, da marsikdo v varni okolici sodruga, ki nekoliko bolj energično prime neorganiziranega, naj vstopi vendar v organizacijo, štišne pest, se udari na prsi in reče:

»Kaj boš . . . Jaz sem komunist. Jaz sem socijalist. Vem, kaj je razredni boj in ti me ne boš učil.«

»Tembolje. Zato bodi član.«

»Ne morem. Čas je tak. Kruh je sicer tanek, a imam še ga. Ne maram ga zgubiti — imam družino.«

Nato dvigne pest in navdušeno reče:

»Prišel bo čas. Pokažemo kapitalistom!«

Vse to sem doživel, zato pišem. »Indiferentni« in »simpatizerji« so se namreč navadili v »gotovih« momentih biti »junaški«, da tako opravičijo svojo neorganiziranost in svoje zaslonkarstvo nad pridobitvami organiziranega proletarijata. In pri tem je tudi to zelo zanimivo, da rabim to nepravilno besedo za te slučaje, da si ti neorganizirani »indiferentni« in »simpatizerji« dovoljujejo glasno kritizirati, zakaj organizacija bolje ne dela in spraševati, kaj bo naredila organizacija in zakaj še ni nekaj naredila.

Čas je, da nastopimo mi organizirani in organizacije energično proti tem pojavom. Mi moramo začeti pobijati veliko neresnico, ki gnezdi v teh pojavih. Tisoče organiziranih delavcev ima pogum in moč nastopiti za pravice delavstva, stopati v stavko, prinašati žrtve s svojimi družinami vred. Tisoči riskirajo cele tedne in mesece, da bodo brez posla in vse to zato, ker postavijo človeka, ker hočejo pravico in svobodo, ker hočejo zboljšanje ne samo svojega lastnega položaja nego položaja delavstva. In tu naj pustimo gospode »indiferentne« in »sodrugi« »simpatizerje«, da bodo čakali in uživali, kar jim priborimo? Energično treba nastopiti zoper vse to in tako breznačajno in brezčasno parazitstvo zatreti.

Zakaj najboljši pomočnik in privrženec kapitalista je tak neorganizirani »indiferentnež« in »simpatizer«. Ker na njega se sklicuje podjetnik, delodajalec, policija, vsi, ki stoje na strani kapitalizma, govorec: »Poglejte jih. Ti drugi so zadovoljni. Nimajo pritožb. Vi pa, razgrajči (to velja organiziranim, ki nastopajo z zahtevami zboljšanja), niste nikdar zadovoljni. Vedno nekaj hočete.«

In udarijo. Vržejo na cesto organizirane. Znižajo plače. Zaprejo tega in onega. In vse to zato, ker gospodje »indiferentni« in sodrugi »simpatizerji« ne stoje za svojim pravicom, nego za močjo svojega delodajalca.

Zato se treba vreči med neorganizirane, iztrgati iz njih »navado« »indiferentneža«, »simpatizerja« za vsak mora biti organiziran v razredno-borbeni strokovni organizaciji. Z njim treba neprestano govoriti, jih neprestano privariti v organizacijo, ne glede, če jim je to ljubo. Pri današnjem izkoriščanju proletarijata in pri tej reakciji mora misel samopomoči z močjo strokovne organizacije zavzeti misel vsega delavstva. Bojne vrste se morajo ojačati, povečati in strniti.

Naša agitacijska in organizacijska akcija mora postati nepretrgana, mora postati silen organizacijski instrument, ki bo ustvarjal močne organizacije. Funkcionarji, zaupniki, krajevni in drugi naj se lotijo podrobne-

ga posla prepričevanja in poučevanja o potrebi razredne organizacije, o nujni potrebi biti organiziran, o proletarski časti, boj, ki se nam je vsilil izvojevati do zmage.

Izbrisimo indiferentnost iz proletarskih vrst. Simpatizerji naj bodo aktivni borci v razrednih strokovnih organizacijah.

Nov pravilnik za zaposlovanje inozemskih delavcev.

Včasi je veljalo za pravilo, da mora iti vsak delavec v svet. Javno mnenje je bilo tako, kakor pravi pesem: Ta ni možak, ta ni za rabo, kdor videl tujih ni ljudi . . . — Če govorimo v naslednjem o omejitvah priseljevanja inozemskih delavcev, naj takoj zapišemo, da mislimo, da bi bilo najbolje, če bi se vrnili zgoraj omenjeni časi in če bi smel delavec preko vsake meje za delom in zaslužkom. A to je danes nedosegljivo. Stojimo pred dejstvom, da se zapirajo vse države pred tujo delovno močjo, ker vlada povsod brezposelnost. Pri takem položaju moramo ohraniti tudi mi domači delovni trg predvsem za domače delavstvo. Popolnoma pa domačega delovnega trga ni mogoče zapreti. Če se nočemo odreči potrebnemu moderniziranju naše industrije, ne moremo pogrešati dotoka kvalificiranih inozemskih delavcev. Zato so se kvalificirani inozemski delavci dosedaj k nam pripuščali. A vsi za razmeroma kratko dobo in z nalogo, da poslujejo kot instruktorji domačega delavstva.

Mora pa se reči, da inozemski delavci te slednje naloge navadno niso vršili. Bilo je tako ravnanje na eni strani v njihovem interesu, ki govori za to, da bi ostali pri nas stalno nenadomestljivi. Na drugi strani pa vidijo tudi podjetja sama, ki so deloma tudi inozemska, na vseh vodilnih in vplivnih mestih raje inozemce kakor domače delavce.

Tako izgleda, da ne bo dovolj, da bo delalo naše delavstvo za inozemske dividende: tudi bolje plačana mesta bodo ostala rezervirana inozemcem.

Da se najde zadovoljiv izhod iz tega nezadovoljujočega stanja, se misli na temeljito reformo predpisov o zaposlitvi inozemskih delavcev. V ministrtvu za socialno politiko so izdelali že tozadeven pravilnik.

Osnove tega pravilnika, ki je po našem mnenju v glavnem dober, so naslednje:

Pripadniki onih držav, ki priselivne in zaposlitve naših državljanov ne ovirajo, morejo iskati tudi na ozemlju naše države neovirano delo in zaslužek. Brez ozira na to pa vsi Slovenci iz Primorja in Koroške, ki lahko iščejo pri nas dela brez posebnega dovoljenja kakor dosedaj, morejo ostati na poslu pri nas brez posebnega dovoljenja. Končno vsi inozemci, ki so bili že 1. julija 1922 v naši državi. Vsi ostali pa morajo zaprositi pri javnih Borzah dela za dovoljenje, da smejo biti zaposleni pri nas za določeno dobo. Javne Borze dela bi dovoljevale zaposlitev za dobo, krajšo od treh let. Zaposlitev za dobo, daljšo od treh let, bi dovoljevalo ministrtvo za socialno politiko.

Od vsakega inozemca, za katerega bi se tako dovoljenje izdalo, bi moralo plačati podjetje, ki ga zaposluje, takso, katere višina bi se ravnala po velikosti podjetja, ki inozemskega delavca zaposluje, po stopnji nepogrešljivosti slednjega in končno po dobi zaposlitve. Te takse bi se stekale po načrtu v fond za podpiranje brezposelnih.

Glasom teksta pravilnika bi dolečale višino takse poedine javne Borze dela. Vendar se izdeluje v ministrtvu načrt, po katerem bi se te takse odmerjale. Ako bo ostalo pri tem načrtu, bo obremenitev podjetij, ki zaposlujejo mnogo inozemcev, tako znatna, da bo v največjem interesu teh podjetij, da zamenjajo inozemske kvalificirane delavce čim prej z domačimi.

V ostalem priobčujemo v informacijo, kakšno mnenje je podala k novemu načrtu pravilnika naša Delavska zbornica.

To mnenje se glasi:

Opr. št. 1113/28.

Centralnemu sekretarijatu delavskih zbornic

v Beogradu.

Pozivno na tamošnji dopis br. 682 z dne 26. IV. t. l. podajamo o novem načrtu uredbe o uposlenju stranih radnika tole mišljenje:

Predloženemu poenostavljenju postopka pri izdajanju dovoljenj za zaposlitev inozemskih delavcev bi v splošnem ne bilo ugovarjati, kakor tudi ne prenosu teh poslov na javne Borze dela.

Ker pa je delavskim zbornicam z novo ureditvijo odtegnjen vpliv na dovoljevanje zaposlitve v poedinih slučaji, bi bilo potrebno, da se dostavlja delavski zbornici vsaj letno seznam na njih področju zaposlenih delavcev, da more staviti delavska zbornica upravnim oblastem predloge za ukrepe, ki bi bili potrebni v slučaji prevelikega poplavljenja po inozemski delovni sili.

Dovoljenja naj bi se dajala načeloma le za eno leto in le pri javnih Borzah dela, ne pa pri osrednji Borzi dela, ki naj bi ostala le reklamacijska instanca. Dve paralelni instanci prve stopnje nista priporočljivi, dolgi roki za dovoljevanje zaposlitve pa niso potrebni. Ni priporočljivo, da bi se odredile takse za zaposlovanje inozemcev pri posameznih Borzah dela. Takse naj bi se odredile v uredbi sami in naj bi bile za prvo leto nizke, za nadaljna leta pa naj bi se progresivno in občutno večale, tako da bi bilo tu obrambno sredstvo proti preplavljenju domačega delovnega trga po inozemcih. Po dosedanjih izkušnjah se je opazalo, da se podjetja in tuji delavci v nobenem oziru ne trudijo, da bi izvežbali domače delavce. Tega interesa nimajo niti tuji delavci, ki bi izgubili s tem dobro zaposlitev, niti podjetja, ki so po večini tudi v inozemski lasti in protežirajo radi tega tuje delavce.

Podpisana zbornica je postopala pri oddajanju dovoljenj za zaposlitev inozemskih delavcev v interesu razvoja industrije dosedaj čim najobzirneje. Uvideti pa je morala, da bo treba s to obzirnostjo prenehati, ker vendar ne gre, da bi opravljali v tovarnah na našem ozemlju domači delavci le posle nekvalificiranih delavcev. V ilustracijo prilagamo pregledno tabelo, iz katere je razvidno, koliko inozemcev je zaposlenih na področju podpisane zbornice samo v tekstilni industriji. Številka za malo industrijsko stroko je gotovo tako velika — posebno če se pomisli, da so to samo bolj plačana mesta —, da je treba najti neko sredstvo, da se podjetja sili, da bodo šolala domače moči. Tako sredstvo naj bi bilo v progresivnih taksah, ki naj bi postale v nekaj letih tako visoke, da bi postale za podjetja rentabilneje, ako bi sama podpirala stremiljenja, da se izsolajo in zaposle mesto tujih domačih moči. To šolanje pa se mora tudi iz javnih sredstev podpreti, bodisi v obliki podpor, stipendij ali brezobrestnih posojil. Prizadevanja javnih organov pa bodo kronana z uspehom le takrat, če se postavijo prekomernim olajšavam pri zaposlovanju inozemskih delavcev avtomatične meje in če temu ne bodo nasprotovale inozemska podjetja. Iz tega razloga ni oportuno, da bi se stekale takse inozemskih delavcev v »fond za neposredno pomaganje nezaposlenih radnika«, temveč

bi bilo bolje, ako bi se stekale v poseben fond za šolanje domačih moči v onih strokah, v katerih so dosedaj inozemski strokovnjaki še potrebni.

Določba, da naj bo pri vsaki Javni borzi dela referent, pravnik za reševanje prošelj inozemskih delavcev, ni v skladu z organizacijo borz dela.

Javne borze dela med svojim uradničtvom nimajo diplomiranih pravnikov. Referent za inozemske delavce mora poznati najmanj tako dobro delavni trg kakor pravne discipline. Delovni trg pozna predvsem uradništvo borz dela, morda uradništvo delavskih zbornic, zunaj stojiče osebe pa tu gotovo navadno niso strokovnjaki.

Velika nevarnost obstoja, da bo postalo podeljevanje dovoljenj za bivanje inozemskih delavcev navadni advokatski posel, ki se bo opravljal po vseh mogočih vidikih, samo ne po stvarni potrebi. Referenti o teh zadevah naj bodo šefi borz dela ali pa inšpektorji dela.

Ljubljana, dne 5. majnika 1928.

Končno naj navedemo po podatkih ljubljanske Inspekcije dela, koliko inozemskih delavcev je zaposlenih na področju te inspekcije dela. Tozadevne številke so sledeče:

Koncem leta 1927 se je zaposlovalo na področju Inspekcije dela v Ljubljani sledeče število inozemcev:

1. 343 inozemcev po čl. 6 Pravilnika za zaposlitev inozemskih delavcev;
 2. 889 inozemcev po čl. 7;
 3. 23 monterjev po čl. 14 Pravilnika;
 4. 706 beguncev slovenske narodnosti.
- Važnejša podjetja so zaposlovala inozemce v navedeni višini:

Naslov podjetja:	čl. 6	čl. 7	ostali inozemci	skupaj
Kranjska ind. družba Jesenice	110	2150		
Ljubljanska kreditna banka	5	110		
Baron Born, gozd. ind. Tržič	15	200		
Sternberger in Melitzer, Mengeš	11	50		
Jug. češka tvorn. bom. tisk.				
Kranj	51	700		
Inteks, tekst. ind. Kranj	15	300		
Peter Kozina & C. Tržič	9	300		
Industrija platn. izd. Jarše	12	330		
»Stora« d. d. tovarna zaves				
St. Vid nad Ljubljano	17	2 250		
Trboveljska prem. družba	3	87 7500		
Glanzmann & Gassner tekst. tovarna Tržič	5	31 1100		
Viljem Abel-a dediči, stekl.				
Hrastnik	5	22 1000		
Papirnica Vevče	4	11 900		

Analogne so razmere pri mariborski inspekciji dela. Posebno velika je zaposlitev inozemskih delavcev v tekstilni stroki, namreč 256 inozemcev. Ako se upošteva, da so to bolj plačane moči, moramo reči, da je število inozemskih delavcev pri nas znatno. Če bo novi pravilnik dotok inozemcev omejil ali pa inel za posledico, da se dovoli v drugih državah zaposlitev naših delavcev, bo našemu delavstvu koristil.

Draga zdravila plačujete? Boljše je paziti, da bolezen sploh ne pride v hišo. Proč s škodljivci! Namesto prave kave pijte »Žiko«! Ime »Žika« zadostuje. Napišite to ime v nakupovalno knjižico in dobite mirno pravo »Žiko« v rdečih zavitkih.

Strokovni shod — prepovedan.

V nedeljo, 3. junija tl. je sklicala kovinarska organizacija »Savez Metalnih radnika Jugoslavije« s »Strokovno komisijo za Slovenijo« javen delavski shod v Kamniku na Glavnem trgu. V Kamniku v tovarni »Titan« je mezdno gibanje, ker je »Titan« kršil grobo kolektivno pogodbo. Na shodu se je imelo pojasniti delavcem in javnosti stališče strokovne organizacije in protestirati proti kršitvi kolektivne pogodbe. Shod pa je srezko poglavarstvo v Kamniku prepovedalo temeljem § 6 zakona z dne 15. nov. 1867 drž. zak. št. 135, ker se je bati, da bi se kršil mir in red.

Zares, nahajamo se še vedno v Avstro-Ogrski monarhiji, ker nam merijo svobodo in pravico zakoni iz

1867. leta. Red in mir bi se kršil, če bi na shodu delavstvo povedalo svoje mnenje in zahtevalo svoje pravice — a red in mir se krši, če tovarna poleg itak slabih plač, še iste, kakor je v kolektivni pogodbi določeno, ne izplačuje.

Proti taki reakciji, da celo strokovne shode prepovedujejo, najodločnejše protestiramo. Delavstvo pa se naj zaveda, da protest brez aktivnega dela, pomnožiti in še bolj okrepiti razredno-strokovne organizacije, nima učinka. Zato nam naj le prepovedujejo shode. To lahko, ker je oblast v njih rokah. Mi pa se organizirajmo in kot organizirani prisilimo oblast, da prizna tudi nam zapisane državljanske pravice.

Za kruh, svobodo in kulturo.

V najtežjih ekonomskih in političnih razmerah se dviga delavski pokret v Bosni in Hercegovini. Ekonomsko zapuščenost se je delavstvo začelo gibati, da zboljša svoj položaj in premaguje vse težkoče, ki se mu stavijo na pot in napreduje. Počasi, korak za korakom, a njegova pot gre naprej.

Viden znak tega napredovanja je bil Delavski zlet, ki se je vršil 27. in

28. maja tl. v Sarajevu in katerega so se udeležili tudi zastopniki slovenskih strokovnih organizacij. Med tem, ko se je na raznih prireditvah zleta pokazala številna in moralna moč delavskega pokreta, se je na številnih organizacijskih sestankih videla resna skrb in resen trud, da se težak položaj delavstva v Bosni in Hercegovini popravi. V najboljšem in najlepšem pomenu besede je na

Ignacij Mihevc:

Naraščanje finančnih družb.

Prva faza kapitalistične produkcije je zaznamovati v splošnem od majhnega do velikega obrata, od majhne banke do velike, katera ima razpredene finančne niti na tako različne načine, da jih dostikrat ni mogoče najti, razen onih, ki so jih napeljavali.

Finančne družbe, katere snujejo velpodjetja, podjetja, za katere se rabi ogromna moč kapitala, te finančne družbe grede mimo navadnega bančnega poslovanja in si snujejo specialne institute, ki nimajo s bankami nobene skupnosti. Poteza teh finančnih družb je elkt raznih podjetij kupiti in na ta način ene in druge industrijske panoge spraviti v svoj okvir. Tem finančnim družbam tedaj ne gre, recimo, za eno tekstilno tovarno, temveč gre jim, da dobe v svoje kapitalistične kremplje potop kupka delnic večino evropskih tekstilnih industrij in s tem imajo v rokah cene industrijskih izdelkov, kakor tudi ves vpliv nadelavske plače. Če pa so kraji, v katerih je delavstvo dobro organizirano, tam pa napravijo umetne krize, ki trajajo toliko časa, da je delavstvo z brezposelnostjo popolnoma izmučeno. Obenem pa grade nove tovarne v krajih, v katerih ni izgleda, da bi se pojavila v doglednem času kaka strokovna organizacija, ki bi bila sposobna za razredni boj.

Te finančne družbe visokega kapitalizma pa se med seboj temeljito razlikujejo. Kar nas najbolj zanima, je ena teh finančnih družb posebne vrste. To je angleška družba »Juvestment trust Companies«, kakor tudi ameriška družba, ki nosi ime »Trust Companies«. Te družbe visokih financ pa s trusti v pravem pomenu besede nimajo nič skupnega, vsaj navidezno ne. Namen angleške finančne družbe »Juvestment trust Compa-

nies« je, da poišče one kapitaliste, ki imajo namen svoj denar izven svoje države, v kateri bivajo, plodonosno naložiti. Po definiciji Liefmanna, pisatelja knjige »Trusti in karteli«, je namen te visoke finančne družbe, da pokupi efekte večjih industrijskih družb in ustvarja nato takozvane udeležbene družbe na onih podjetjih, pri katerih ima v svojih rokah večino delnic.

Ta finančna družba visokega angleškega kapitala je zelo široko razpredena, in je bila do svetovne vojne največja na svetu, ker Amerika pred svetovno vojno ni še razpolagala z onim kapitalom, kakor danes razpolaga, temveč je bila zadolžena, kakor so danes družbe države.

Cisti dobiček teh finančnih družb od leta 1913 do 1927 je vedno naraščal od 7 do 21 odstotkov.

Ameriška »Trust Company«, ki ima nalogo, da čim več kapitalističnih družb zedini in vodi kontrolo o visokem kapitalu, da ne propade, je podobna nemškimi spekulativnim bankam. Ameriške »Trust Companies« so se po vojni celo razvile, od kar je Amerika postala upnik cele Evrope in so danes te družbe v internacionalnem kapitalistnem svetu najbolj važne, ker stojijo s bankami v najtesnejših nevidnih stikih, same pa imajo mreže razpredene po celem svetu.

Kakor posnemamo iz ameriškega časopisa »The Commercial and financial Chronicle«, je karakteristično, kako narašča in kako se koncentrira ves svetovni kapital »Trust Companies«. V New Yorku so imele deponitnega denarja v letu 1921 novembra 2.001.080.342 dolarjev, novembra 1925 2.968.206.137 dolarjev, novembra 1926 3.090.619.710 dolarjev, novembra 1927 3.809.385.206 dolarjev. To pomeni v zadnjem letu narastek za 718.765.496 dolarjev.

Cisti dobiček pa izkazuje ta finančna družba nastopno: leta 1925 288.624.503, leta 1926 346.840.350 dolarjev, leta 1927 424 milijonov 247.856 dolarjev.

zletu bila združena lepota s koristnim.

Kakor vsaka druga akcija, bo ta zlet okrepil organizacije in to, kar je v delavskem gibanju dobro in koristno. Vzbudil je ta zlet mnogo delavskih sil, ki so dosedaj stale ob strani brezbrizne ali iz bojazni.

Oblastna konferenca »Ujedinjenih Radniških Sindikatov Jugoslavije« je imela svojo konferenco. Svečana akademija je bila v Narodnem gledališču, kjer so delegati iz Slovenije, Srbije, Hrvaške, Vojvodine, Dalma-

cije pozdravili v imenu oblastnih odborov »Ujed. Rad. Sindik. Odbora Jugoslavije« zlet.

Po akademiji se je masa, broječa nekaj tisoč ljudi, uredila v povorko in odkorakala z godbo po glavnih ulicah Sarajeva na otvoritev novega Delavskega stadiona, kjer se je vršila delavska olimpijada.

Zlet je pokazal, kakor že povedano, da se delavstvo v Bosni in Hercegovini probuja in organizira.

Borba za kruh, svobodo in kulturo narašča.

Jože Berdajs:

Začnimo delati za mladinsko organizacijo.

Avstrijska socijalno demokratična stranka je lahko ponosna na svojo mladino — o tem priča tudi njeno delovanje in organizacija delavske mladine v vrstah združenega proletarijata v Avstriji.

Za velikonočne praznike, dne 7. in 8. aprila tl., je zborovala v Gradcu Zveza socialistične mladine v Avstriji, na kateri je bilo nad 200 delegatov iz cele Avstrije. Zveza soc. mlad. delavcev šteje 356 podružnic z 28152 člani, od teh je skoraj 7000 deklic. Vsaki četrti mladinski delavec v Avstriji je član svoje organizacije ter primerno vzgojen in prepojen z osnovnimi načeli socijalizma. Od tega ogromnega članstva je nad 5000 zapupnikov, ki delajo po okrajih in raznih sekcijah v zveznem delokrogu. Za vzgojo zapupnikov je imela v prejšnjem letu 56 šol, katere je posečalo 2412 zapupnikov. Mednarodnega kongresa mladinskih delavcev v Amsterdamu se je iz Avstrije udeležilo 150 mladincev — da dobe vajenci vpogled — kako se mora delati za osvobojenje delavcev izpod kapitalizma, imperializma itd. Avstrijska soc. mlad. organizacija je za časa njenega obstoja že veliko pridobila za proletarsko mladino. Zaščito proti izkoriščanju ter zakon z dne 26. marca 1926 za obrtnike in trgovske vajence, da mora vsak podjetnik ali mojster obdržati vajenca še po učni dobi najmanj 3 mesece kot pomočnika v svoji službi in tudi plačati ga kot pomočnika. Zasiğurala je nadalje brezposelne podpore vsem mladinskim delavcem, vajencem, brez izjeme, izvedla reformo vajeniške izobrazbe, vajeniški odškodninski zakon za časa učne dobe; za vajence je določila plačo po strokah na teden ali na mesec, vajeniško inšpekcijo, uvedbo vajeniških senatov in štritedenske dopuste.

Vse te zahteve je mladinska zveza z vsemi sredstvi zastopala in uveljavljala vsepovsod v prid proletarski mladini.

Sodrug onstran meje v Avstriji so razumeli neprecenljiv pomen vzgo-

je svoje mladine in so storili vse, da jo prepoje z načeli razredne borbe in socijalizma.

Kaj pa pri nas?

Tudi pri nas moramo začeti delati po vzrocu avstrijskih sodrugov: Da organiziramo naše vajence vsepovsod v Sloveniji — vse naše mladinske delavce. Pri organiziranju mladinskih delavcev ne smemo pozabiti, da vsa ta armada mladine obstoji večinoma iz vajencev, kateri morajo po učni dobi prestopiti v svojo strokovno organizacijo. Kovinarski vajenci, ki postanejo pomočniki, grede v kovinarsko centralo, mizarji v lesno, krojači v oblačilno itd., po raznih strokah organizacije. V mladinskih organizacijah ostanejo mladi delavci samo do 18. leta včlanjeni, potem pristopijo z vsemi pravicami, katere so deležni pri mladinskih organizacijah, v svoje strokovne centrale.

V Gradcu se je sklenilo, da se prihodnji mednarodni kongres mladinskih delavcev vrši leta 1929 od 12. do 14. julija na Dunaju. Pred vojno je imela mednarodna mladinska centrala v 16 deželah v 17 zvezah okrog 50.000 članov, sedaj po vojni v 46 zvezah v 29 deželah šteje preko 200.000 članov.

Na prihodnjem mednarod. kongresu mladinskih delavcev ne sme ostati Slovenija in tudi ne Jugoslavija brez svojega zastopstva na tem kongresu.

V ta namen naj Strokovna komisija za Slovenijo da čimprej navodila in sodrugi po okrajih pa naj takoj skličejo sestanke in pripravijo mladinske odbore — ker delavsko mladino moramo vzgojiti za bodoče boje. Na delo, sodrug!

Strokovni vestnik.

KOVINARJI.

Kongres kovinarjev na 14., 15. in 16. aprila.

(Nadaljevanje iz 9. številke.)

Sodrug Kadlec iz Prage nadaljuje: Naša zveza kovinarjev je vsekar na te boje pripravljena. Zvezno premoženje je narastlo na 15 milijonov Kč. eČtudi smo zadnjih sedem let čez 40.000.000 raznih podpor izplačali, od tega samo stavkovnih podpor 18.000.000, mi lahko z mirno vestjo trdimo, da je naša kovinska svezna razrednozavedna in najjačja opora delavstva. Zaradi tega se nam ni bati, da bi si kedo upal našo kovinsko zvezo razbiti, ker ima delavstvo v njo zaupanje. To pride najbolj sedaj do izraza, ko delavstvo kar trunoma v njo pristopa, tako, da šteje mo danes 70.000 članov. Naša meščanska vlada je pričela zadnje čase socijalne pridobitve demontirati in to je delavstvo tako razjarilo, da delavstvo v vsej republiki v vseh delavskih industrijskih mestih po cestah demonstrira in kaže svojo odločnost, da hoče svoje pravice ščititi in če bo treba, nastopiti tudi v skrajni odločnosti.

Tako vam lahko z veseljem poročam, da gre pri nas naprej! In tako tudi vam želimo, da bi se tudi pri vas delavstvo zbudilo in se oklenilo svojih organizacij, kajti poraz v eni državi vpliva na splošno internacionalno. Tako vam želimo in vašemu delavstvu napredek v interesu vas samih in tudi nas.

Sodrug Kadlec je bil deležen ovacij, ki niso hotele ponehati.

Karakteristično je tudi to, kako se je Trust Company« združuje in absorbirajo banke tako, da potem zaključujejo razna posojila državam za investicije, za zgradbe železnice, rudokopov in druge industrije in podjetja.

Izredno velike potrebe denarja srednjeevropskih držav je pospešil eksport denarja iz Amerike in je leta 1923 ta eksport znašal eno šestino, leta 1924 eno četrtino, leta 1925 že polovico svojega kapitala.

Po izjavi znanega ameriškega finančnika dr. Maks Winkler-ja znaša skupna vsota 25 milijard dolarjev, ki jih srednjeevropske države dolgujejo Ameriki. Denar je bil posojen vladam, provincam, občinam in privatnikom. V kaki meri je ameriški kapital v Evropi usidran v gospodarstvu nekaterih podjetij: Nemčija: Strojne tovarne, jeklarne, hidro-električni obrati, veletrgovine, tekstilarne, plovne družbe, in velika večina denarnih zavodov. V Luksemburgu, Bulgariji in Rumuniji vse jeklarne. V Holandiji, na Ogrskem in v Avstriji banke in vse denarne institucije. V Italiji, Norveški in na Japonskem hidroelektrični obrati. V Belgiji Železnice. V Franciji in Italiji vse avtofabrike. V Avstriji telefonske naprave. V Franciji in Italiji plovne družbe.

Leta 1913 je bilo ameriškega kapitala v Evropi 350.000.000 in ta je narastel za 1136 odstotkov.

Tako je razumel kapitalizem po vojnem času situacijo izrabiti. Medtem, ko delavstvo še danes tava in govori o platformah, na katerih naj bi se orientiralo, je kapitalizem orjentiran v svoji tesno združeni gospodarski organizaciji. In ta organizacija danes tudi to študira, ali naj Jugoslaviji posodi 13 milijard dinarjev ali ne!

Najnovejše niti delovanja tega kapitalizma pa se sedaj odkrivajo v Moskovskem procesu proti obtoženim nemškimi inženjerjem!

Na to je prešel kongres v meritorno razkravljanje in sledila so poročila iz raznih krajev države.

V nedeljo se je vršil v Mestnem domu javni kovinarski shod, na katerem so govorili predstavniki internacionalno organiziranega delavstva in sicer je prvi poročal s. Franc Domes iz Dunaja v imenu internacionalne kovinarjev in je izvajal prilično tako-le:

Dvajset let je od tega, kar sem bil prvič v Ljubljani in vzpostavil kovinarsko organizacijo v skupnosti avstrijskimi kovinarji. Veliko se je od takrat spremenilo. Bila je svetovna vojna, ki je veliko uničila, vendar pa ni uničila delavske solidarnosti, katera se jača od dne do dne. Kovinarska internacionalna gleda z veliko pozornostjo na vašo državo in delavsko gibanje pri vas. To pa radi tega, ker se mednarodni kapitalizem vedno bolj placira pri vas. Kapitalizem se pa tam najraje usidra, kjer so delavske plače najnižje in ta slučaj je ravno pri nas. Da se pa zamorejo delavske plače dvigniti, je treba razrednega boja. Ta boj bo pa le tedaj uspešen, če se delavske organizacije pojačajo in delavstvo dvigne na višji kulturni nivo. Govor s. Domesa je napravil globok utis na zborovalce in je žel burne aplavze.

Nato je govoril s. Oton Tost iz Stuttgarta kot generalni tajnik nemških kovinarjev, ki je v glavnem povdarjal, da je treba delavstvo kulturno dvigniti, da bo sposobno za boj proti internacionalnemu kapitalizmu.

Zrtev nikoli sitega kapitala. Mladot 17-letno dekle, Zist Roza, se je žrtvovalo za nanasitni kapitalizem. Žrtvovala je tri prste na svoji desni roki, da je ustregla nikdar zadovoljnim priganjačem. Ni bilo zadosti, da je isto dekle že lansko leto zgubilo kazalec na svoji levi roki. Ne, to je bilo premalo; podjetje je še vedno »pasivno« treba žrtvovati delavki tudi desno roko, treba žrtvovati celo telo. Zakaj te nesreče? In kje se dogajajo te nesreče? Kje ze ta požrešnost, ki požira življenje mladih delavcev in delavk? **V »Kovini! V podjetju »Kovina« na Teznu pri Mariboru.** Tu se je začela praktirati umetna tortura za pohabljenje mladih življenj. V nobenem podjetju v celi Sloveniji ni toliko nesreč, toliko žrtv, kakor v »Kovini« na Teznu. To podjetje je zidano s krvjo mladih proletarcev. Te nesreče se dogajajo radi tehnične nezmožnosti vodstva tovarne. To vodstvo ima nastavljenе mojstre »specijaliste«, ki so svoje izpite položili pred izpraševalno komisijo na Teznu, kateri je načeloval krojaški mojster. **Za dva litra vina so prejeli svoje diplome. Za dva litra vina so prejeli dokaze o svoji sposobnosti, da so zakonu zadostili.** In da imajo sposobnost uničevati mlade proletarce, nam dokazujejo nesčetne žrtve, ki se v tem potjeaju dogajajo. Kaj pravi k temu obrtna oblast na Teznu? **Tista oblast, ki ji načeluje krojaški mojster!** Ponosna je lahko občina na Teznu, saj ima v svoji sredini »moderno« podjetje, ki s »kvalificiranimi specijalisti« uničuje mlade proletarce. A Inšpekcija dela?

Kovinarji v Kamniku in Lescah pri Bledu se nahajajo v meznem gibanju. Nikdo ne sme tam povpraševati po delu!

Plakat, mesto da bi se priznal zakon. To novo čudo smo imeli priliko opaziti v soboto, 2. junija tl. pri vrtarju podjetja »Titan« v Kamniku. Na tem plakatu dokazuje vodstvo in se zviija na vse mile križe in viže, da ni ono odpovedalo kolektivne pogodbe. Da nima toliko dobička, kakor piše klerikalno časopisje. — **Ne, niste vi gospodje pri vodstvu »Titan« odpovedali pogodbe.** Vi ste kršili tisto pogodbo in delavci so bili prisiljeni jo odpovedati, ker jim kos popisane papirja ne koristi in se ne izvršuje, kar se je podpisalo. Sedaj pa izobešate plakate, da bi vzbudili usmiljenje pri delavcih. Pozabili ste pa na ta plakat napisati tudi imena tistih delavcev in delavk, katerim niste izplačevali temeljnih mezd, ki so jim po pogodbi pripadale. Napisati bi morali tudi na ta plakat, da ne priznate nikake zaščite za vajence, am-

pak da smatrate vsakega vajenca za modernega suznja, ki ste ga z očetovim dovoljenjem zastopali dobili. Tega, kar bi morali napisati, tega na tem plakatu ni bilo. Šli ste tudi na srezko poglavarstvo in naslikali tam vaše delavce kot skrajno nezanesljive elemente. To pa zato, da vam je dalo poglavarstvo zatrdilo, da vam bo z oboroženo silo pomagalo ukrotiti nezadovoljne in »preveč site« delavce. Vaša želja je, da bi dobili vzrok za preganjanje tistih delavcev, ki so se celo leto trudili za lep uspeh, ki vam ga je bilanca pokazala. **Te delavce slikate kot nezanesljive, katerih se bojite, da vam upropastijo tovarno.**

Ne, gospodje. **To je tudi naša tovarna, čeravno v vaših rokah sedaj.** S pridnim delom naših rok je bilo mogoče postaviti tako podjetje. Od našega dela dobe gospodje svoje deleže. Nam delavcem pa za to pridno delo obljublja bajonete v trebuh! Grozite nam s preganjanji.

Mi vztrajamo. Čim daljši bo boj, tem večje bodo naše zahteve!

Kovinarjem Slovenije!

Oblastni odbor SMRJ za Slovenijo je sklenil z ozirom na položaj in razmere v kovinski industriji v Sloveniji, da se skliče **oblastna konferenca**, ki naj se vrši dne 28. in 29. julija 1928.

Za to konferenco predlaga Oblastni odbor **provizorični dnevni red:**

1. Otvoritev konference.
2. Verifikacija mandatov.
3. Poročilo oblastnega odbora: a) predsednika, b) tajnika, c) blagajnika.
4. Poročilo kontrole.
5. Reorganizacija prispevkov v delokrogu Oblastnega odbora za Slovenijo.
6. Upostavitve profesionalnih sekcij in njih pomen v tarifnem pokretu.
7. Strokovni tisk in kovinarji.
8. Volitev novega odbora.
9. Razno.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Stavka steklarjev v Zaječaru in Paračinu. Delavci, ki so zaposleni v steklarni v Zaječaru, so 2. maja zastavkali. Vzrok stavke je ta, ker uprava steklarne delavcem ni izplačala zaslužka za mesec marc in april. Sicer so prejeli delavci nekake predurje za te mesece na račun njihovih mezd, ali izplačila ni bilo. Vsled tega je postal položaj steklarjev zelo težak, pa je tamošnja organizacija »Splošne delavske zveze« odločila, da treba to vprašanje rešiti. Koliko se je dosedaj moglo ustanoviti, imajo delavci od steklarne za mesec marc dobiti okrog 276.000 Din. Za april pa je zaslužek še večji. Še predno so delavci zastavkali in tudi po stavki je zastopnik organizacije interveniral, a vse zaman.

V steklarni v Paračinu so nastale istotako težke komplikacije. Od 1. maja tl. je prevzela steklarno tvrdka »Abel«, ki je lastnica vseh steklarn v državi. Ko je ta tvrdka prevzela steklarno, je začela zniževati tarifo, odnosno vpeljati one, ki obstojajo v Hrastniku in Zagorju, Sv. Križu in odbili z izjavo, da so pripravljene se Strazi in to pomeni reducirati plače steklarjem v Paračinu za 40—60 odstotkov. Steklarji so ta predlog pogajali na podlagi obstoječih tarif. Takoj, ko se je situacija postrila, je »Opći Radnički Savez« poslal svojega zastopnika Sima Kotura, ki je poskušal stvar likvidirati. Medtem je prišlo samo do pregovorov z upravo steklarne, ki so ostali brez rezultata, ker ista stoji na svojih zahtevah. Steklarji so predlagali, da se za podlago pregovorov vzame obstoječa tarifa. Narejen je zapisnik, kateremu je uprava steklarne dala sledeči dodatek: »Ker delavci ne sprejmejo predlog podjetja, se steklarna 16. maja tl. zapre.«

Steklarji so na to dali protizjavo, zahtevajoč, da steklarna izplača glasom obstoječe pogodbe vsem 4-tedensko odpoved.

V tem slučaju se sicer ne more reči, da je stavka, nego izprtje delavcev, ki je nastopilo 16. maja tl. Dve največji steklarni v državi se

nahajati sedaj v izrednem stanju, ker se ne dela.

O razvoju bomo poročali v prihodnji številki.

Razmere v tekstilnih tovarnah v Mariboru.

Tekstilna industrija, ki se je v Mariboru po vojni zelo razvila, se sedaj ponovno ustanavlja nove tovarne. Pred preobratom nihče ni pričakoval, da se bo ta industrija v Mariboru tako razvila. V tej industrijski panogi je v pretežni večini investiran inozemski kapital iz raznih držav. In dobro se obrestuje tem gg. kapitalistom njihov kapital. Kakor ni bilo tovarne te panoge, tako tudi ne razvitega industrijskega delavstva in našli so proletarsko maso, ki sploh ni ničesar zahtevala, kakor — delo. Ne brigajoč se za delovni čas, mezdne razmere in druge pravice, se čutijo ti gospodje srečni in so tudi srečni, ker se amortizacija njihovih tovarn tako naglo vrši na račun delavstva. V tej panogi ni gospodarske krize kakor v drugih strokah. Zato se tovarne vedno še razširjajo.

In ti gospodje v njihovi grabeljivosti niti ne pustijo, da bi delavstvo še tako primitivne pravice uživalo. V večjih tekstilnih tovarnah so se izvedle volitve obratnih zaupnikov in če pride zaupnik v katerikoli zadevi intervenirat, se mu grozi z odpuštom. Kako socialno čuteči so ti gospodje, kaže primer: V neki tekstilni tovarni se sprejemajo delavke, ki so pred kratkim zapustile šolsko klop, s pogojem, da se bodo učile 14 dni in za ta čas ne dobe nobene plače. Ta učna doba traja v več slučajih celo do 4 tedne. In kaj se zgodi, ko poteče ta doba brez vsake plače? Ta »socialni« gospod tovarnar, ki je inozemec, postavi našega domačina na cesto in sprejme spet novo »učenko«, kateri se po učni (?) dobi isto pripeti. Tako dela mnogo moči zastopnik, da je profit večji.

In kakšne so plače v tekstilnih tovarnah? Od 1.50 Din do 4 Din na uro in s to plačo bi naj ta uboga delavka plačevala hrano, stanovanje ter si tudi naročila obleko. Gorje oni delavki, ki nima nikogar, n. pr. staršev ali sorodnikov; potem je obsojena, da mora še svoje telo prodajati. Kajti s takim zaslužkom ni mogoče živeti.

Tudi ni prvič, da si je hotelo delavstvo ustanoviti svojo strokovno organizacijo, s katero bi si priborilo večji košček kruha; a ti gospodje zatarejo z vso silo že v kali to gibanje ter pomečejo vse one na cesto, ki si upajo agitirati za organizacijo in s tem prestrašijo druge, da se niti ne upajo pritožiti v njih žalostnih razmerah in to nesramno izkoriščanje se potem vrši nemoteno naprej. Tujci teptajo nekaznovano ustavo SHS, ki govori, da je združevanje dovoljeno. — V mesecu aprilu so se vsi ti gospodje sestali na sestanek ter so na istem sklepali o usodi njihovega delavstva. In kaj so sklenili? Da delavstvo ne sme več zaslužiti tedensko kakor 150 do 160 Din in če katera tovarna odpusti katerega delavca ali delavko, ga druga ne sme sprejeti; torej se vodijo »črne liste«. In to je mišljeno za tiste, ki so bili izvoljeni kot obratni zaupniki, da se jih pomeče na cesto ter pusti stradati in se drugim zaposlenim pokaže na nje, češ, če ne boš priden, t. j. če ne boš z vsem zadovoljen, kar ti nalagamo in zahtevamo od tebe, te čaka ista usoda. Po zakonu bi morali biti obratni zaupniki zaščiteni, a kaj to treba upoštevati. Ko se je pred kratkim odpustilo zaupnika z motivacijo, da je njegova plača previsoka in da nima dela, se je pritisnilo na Inšpekcijo dela, da naj opozori tega podjetnika na zakonito zaščito zaupnika. Pa ji je ta g. podjetnik kar hladno zavrnil: »Kaj me brigajo vaši zakoni.« Seveda bi imela Inšpekcija dela temu gospodu pokazati, če ima dolžnost spoštovati zakone ali ne. Pa kaj hočemo s takimi Inšpekcijskimi dela, ki menda niti ne vedo, zakaj da so postavljene. S tem vprašanjem se bo moralo delavstvo posebno baviti, ali je Inšpekcija dela za to tukaj, da najde delavstvo najskromnejšo zaščito, ali pa je tukaj, da štiti podjetnike. Za to ali ono se mora odločiti jasno. To spada na naslov mariborske Inšpekcije dela. Res je mnogo boljše, da sploh nobene ni, kakor pa da se tako postopa, kot postopa mariborska Inšpekcija dela. Ni samo njena naloga, da si pridobi in zagigura zaupanje pri podjetnikih, temveč v prvi vrsti zaupanje delavstva. In kako stoji z zaupanjem pri delavstvu, bi trebalo res malo pogledati: bili bi presenečeni.

Tudi imamo zelo važno vprašanje glede zaposlitve inozemskih mojstrov v tekstilnih tovarnah ter smo mišljenja, da so oni poklicani, da uče in izobrazijo naše domače delavce, da bodo domačini enkrat sposobni prevzeti taka mesta. Tudi zakon ozir. pravilnik o zaposlitvi inozemskih delavcev predpisuje, da se jim le pod tem pogojem dovoljuje zaposlitev. A ti gospodje mojstri, ki so v pretežni večini češke narodnosti, in gospodje tovarnarji, se zelo malo brigajo za te predpise. Tem inozemcem se menda še nikoli ni tako dobro godilo in niso tako lepo zaslužili, kakor v Jugoslaviji in skrbijo za to, da si bodo te dobrine še dolgo ohranili. t. j. da malo ali pa nič ne vežbajo naših domačinj, da so priganjaci pri delu in da kaznujejo naše delavstvo v mnogih slučajih do 100 Din. Tudi tukaj se bo moral napraviti red. Bili so slučajji, da se je mojster kot inozemec vtiikal in vmešaval v volitve obratnih zaupnikov.

Država bi morala skrbeti za ustanovo strokovnih šol v vseh panogah, posebno v tekstilni stroki in skrbeti za praktično in teoretično izobrazbo, skrbeti za lastni naraščaj in če se tega ne more urediti še sedaj, naj se pošlje naše domačine v inozemstvo v strokovne šole. Nimamo nič proti mojstrom-inozemcem, če se res po-

Prava naša domača
Kolinska cikorija
Vam jamči
pristnost in jakost!

štenu potrudijo, da se naše domačine nauči in strokovno izobrazijo. Ako pa so našemu delavstvu v škodo, t. j. da se jih priganja pri delu, kaznuje z denarnimi globami ter se jih odpušča in meče na cesto, se bomo pa morali postaviti v bran, ker se bo delavstvo branilo proti vsem šikanam, naj pridejo od katerekoli strani.

Delavstvo v tekstilnih tovarnah, ki je v pretežni večini sestavljeno iz ženskega spola in prihaja z dežele, naj se za zaveda tega, če hoče, da se ta položaj izboljša, da stoji v vrste borcev, t. j. si ustvari močne strokovne organizacije, ker je to edino sredstvo, s katerim je mogoče izboljšati položaj ter braniti pridobljene pravice. Podjetniki se sestajajo in delajo dalekopotezne sklepe, s katerimi hočejo pretvoriti delavca in delavko v popolnega suznja, ki bo smel samo to storiti, kar bo podjetnik zahteval od njega. Že danes se kaže, kako daleč nazaj v srednji vek hočejo poseči, ko zahtevajo podjetniki, da se morajo mojstrom odkrivati in jih pozdravljati vsepsood, kjer jih vidijo ali srečajo. Tudi so podjetniki mnenja, da tudi ne sme delavstvo v svojem prostem času izven tovarne agitirati za organizacijo, ker je tudi podjetnik odgovoren za delavca, kaj on dela izven tovarne. Ja, tekstilni industrijski posamezniki svoje tovariše, ki tako nesramno izkoriščajo kitajsko delavstvo in ti gospodje so pač mnenja, da ni Jugoslavija nič boljše v kulturnem razvoju kakor Kitajska in da se z delavstvom lahko postopa na isti način, kakor na Kitajskem.

Zato je treba močnih strokovnih organizacij in to ne samo v številu članstva in s plačevanjem prispevkov, temveč tudi v zavednosti razrednega boja in tesne solidarnosti; le tedaj bo mogoče zaježiti to neizmerno izkoriščanje in grabeljivost teh reakcionarnih kapitalističnih pijavk.

Zahvala. Vsem sodrugom steklarjem, ki so mi priskočili ob izgubi mojega sina Ivana na pomoč v znesku 150 Din, najiskrenejša zahvala.

Hrastnik, dne 31. maja 1928.

Ivan Peteršek.

Kemična tovarna v Hrastniku. V »Napreju« z dne 2. junija tl. se je oglašil dopisnik s. Jože Paulič, na kar pa mu moram odgovoriti par besed. Ni baš moja navada obrekovati ljudi, kakor je to razvidno iz »Naprejeve« skupine, ki v vseh svojih dopisih večinoma le napada. Da pa bo dopisnik prišel do pravega spoznanja ter spoznal resnico, mu odgovarjam. Iz dopisa v »Delavcu« z dne 25. marca naj se Ti ne dela prevelikih težkoč, ker resnica je, da se mora popraviti, kar je za popraviti, a to se da popraviti s pravim delom, ne pa z obrekovanjem. Kar se pa tiče pogajanja z ravnateljstvom kemične tovarne dne 26. avgusta 1926. leta, se pa moraš spomniti, da je bil takrat zaupnik od Vaše strani istotako navzoč. Nadalje vprašaj, kdo je bil tisti, ki se je izrazil, da »okoli 70 jih je pridobilo na plači; ako stopijo ti v organizacijo, jih imamo dovolj«; mislim, da Ti, sodrug, bolje veš kot jaz, ki me v celem svojem dopisu napadaš. Povedati Ti moram, da jaz nisem bil zastopan pri pogajanjih vsled bolezni. Zato upam, da svoje mnenje spremeniš in ne napadaš tistega, kateremu ne moreš očitati ničesar.

Obregnili si se tudi volitev obratnih zaupnikov in kakor spoznam po Tvojem dopisu, si Ti užaljen, ker si namestnik na listi. Izražaš še, da boš kljub temu deloval, kolikor bo v Tvoji moči, a po mojem mnenju le z napadanjem, ne pa s pravim delom. Predbacivaš, da imam zvezo s klerikalci radi s. Šantelj Jožefa, da je na njegovo mesto prišel klerikalec Jože Kovač. To pa je napravil celi volilni odbor, a ne posamezna oseba. Jaz mislim, če smo izvršili volitve na podlagi pravilnika o volitvah zaupnikov po čl. 1 in 22, je tudi to pravilno. Kajti naloga obratnih zaupnikov je delo, ne pa obrekovanje. Kličem Ti, sodrug, pusti napadanje ter se zavzemi za delavske razmere, katere se morajo izboljšati. Vam, delavci, pa kličem: Ne nasedajte raznovrstnim napadalcem. Oklenite se svojih pravih razrednih strokovnih organizacij. Tam je naša pomoč in rešitev. Kolikor moči, toliko uspeha.

Anton Zupanek, zaupnik.
Odpoved kolektivne pogodbe.
Združene papirnice v Medvodah, Goričanah in Vevčah so odpovedale

kolektivno pogodbo. Razredne organizacije v Vevčah ni, čeravno so tam delavci, ki radi, če jih nikdo ne sliši, povdarjajo, da so razrednozavedni, v resnici pa jih ni videti in jim je vseeno, kako se jim godi. V Medvodah in Goričanah, kjer je podružnica »Splošne delavske zveze«, je sestavila spomenico in jo vložila. Povdarjamo zopet in zopet, da treba organizacije utrditi, kjer jih ni, pa ustvariti. **Neorganizirane pa zaznamovati kot pomočnike kapitalizma, kar tudi so v resnici.** Ker kdor se boji biti človek in je raje hlapec in pohlevna »ovca«, se ga mora pred proletarsko javnostjo pokazati.

ŽELEZNIČARJI.

Volitve delavskih zaupnikov. Železničarji so se morali dolgo boriti za pravico, ki jim jo je dajal zakon o zaščiti delavcev, t. j., da si smejo tudi oni voliti delavske zaupnike. »Ujedinjeni Savez železničarjev Jugoslavije« je pri vsaki priliki interveniral in zahteval, da se razpišejo volitve. Odgovarjalo se je, da železničarji ne spadajo pod zakon o zaščiti delavcev ter da nimajo province do delavskih zaupnikov. Celo nek načelnik v Beogradu je rekel, da ne bo nikdar dovolil boljševiških sovjetov itd. Naposled so »Ujed. Savezu Železničarjev« le uspele intervencije in volitve so se razpisale. Sicer je bilo mnogo sabotaje pri tem razpisu in ovir, vendar so se volitve že večinoma izvršile in rezultati so naravnost razveseljivi. Iz njih se vidi, kakor veliko zaupanja uživa ta razredna organizacija med železničarji in zato je »Ujedinjeni Savez Železničarjev« izšel povsod kot zmagovalc. Tisoče železničarjev je žoltim organizacijam izreklo nezaupnico in ponkod niso mogle niti postaviti liste. Evo rezultate: Delavnica Sarajevo, vseh 16 zaupnikov dobil »Ujed. Savez«. Delavnica Ptuj vse 4 zaupnike, Progovna sekcija Sarajevo vseh 7 zaupnikov. Kurilnica Indija vseh 6 zaupnikov. Delavnica Maribor 13 zaupnikov »Ujed. Savez«, 3 pa žolte organizacije. Kurilnica Ljubljana I vseh 6 zaupnikov. Progovna sekcija Maribor, koroška proga, vseh 6 zaupnikov; progovna sekcija Maribor, glavna proga, 5 zaupnikov in 1 zaupnika žolte organizacije. Progovna sekcija Ljubljana 3 zaupnike, 3 pa »Zvezarji«. Tako je v vseh teh edinicah izvoljenih 73 zaupnikov in od teh je dobil »Ujed. Savez« 66 zaupnikov, 7 pa »Zvezarji« in »Prometna zveza«. V kurilnici Maribor, Ljubljana II, progovne sekcije Novo mesto, Ptuj, Jesenice, Celje in Maribor gl. kol. ter Zidani most se vrše te dni volitve. Rezultate sporočimo v prihodnji številki.

LESNI DELAVCI.

Črna.

Odkar je radi nevednosti na eni ter rovarenja na drugi strani zaspala naša podružnica, se je položaj v splošnem, posebno pa še položaj žagarjev v vencijskih, jako poslabšal. Niso sicer še popolnoma izginili tisti, ki so kričali, da je za organizacijo vsak dinar »roč vržen denar«, vendar pametnejši že uvidevajo, da je tudi slaba organizacija boljša kot nič in upati je, da podružnica v kratkem času, delavcem v korist, zopet oživi.

Tistega pobožnega gospoda pa, ki se je pred nedavnim širokoustil pred nekaterimi svojimi kolegi, da dobi za 25 Din na dan žagarjev kolikor jih hoče, tem potom prosimo, da nam tudi pove, kako je mogoče pri tem zaslužku z družino, čeprav maloštevilno, po človeško izhajati. V zahvalo zato bomo potem njegovo ime javnosti zamolčali. — Lesni delavci v Črni.

ŽIVILCI.

Bodite organizirani, tedaj ste močni!

V zadnjih mesecih so se nekatere naše podružnice oprijele dela, premagati indiferentnost v naših lastnih vrstah.

Mi smo se potrudili prikazati sodrugom naše cilje in stremenje, kakor tudi naše dolgotrajno, trudapolno delovanje za napredek delavskih pogojev, socialne zakonodaje in predvsem pobijanje indiferentnosti. Povdarjamo, da bi se vedno lahko mnogo več doseglo, če bi bili vsi k naši stroki spadajoči organizirani, ter vsi kot člani

enotne organizacije delali na zboljšanju našega položaja.

Zopet moramo pri vsakdanjih dogodkih v obratih in v delavskem življenju povdariti, da je posameznik brez moči in da se napram dobro organiziranim podjetnikom ne more braniti. V stotisoče gre število delavstva, ki za svoje delo tako malo zaslužijo, da niso v stanju živeti človeško življenje. Prisiljeni so živeti pod najbolj žalostnimi okolščinami; stradajo, stanujo v zaduhlih luknjah in oblečeni so v najslabše cunje. In deloma nosijo naši delavski bratje in sestere to beraštvo polastni krivdi. Njihovo nezanimanje v nasprotju z razrednozavednimi, organiziranimi, omogočuje podjetnikom, da jih teptajo, sujejo sem in tja in jih zaposljujejo pod najbolj braškim zaslužkom. Mi ne moremo verjeti, da je pri teh naših **stanovskih sodrugih** smisel za socialno skupnost popolnoma ubita in da ni nikakega izhoda za naše stremenje, s katerim bi jih pridobili in privedli na plan. Mi ne verujemo, da je ta velika »šara« malomarnih ljudi tako strašna, da bi se jo ne pripravilo do poguma za priključitev k skupnim interesom. Če bi bilo temu tako, bi moral strokovni pokret propasti in se obsoditi v popolno »omedlevico«.

V zadnjih letih vidimo — kljub vsem gospodarskim in političnim krizam — močan porast v naši strokovni organizaciji.

Moč prodirajoče mase deluje — pa če tudi polagoma — v splošno zaščito celokupnega delavstva. Tudi naši brezbržni stanovski sodruzi — velika indiferentna masa — so bili zaščiteni. Organizacije je v svojih uspehih koristila tudi njim neorganiziranim.

Ali ne vidimo mi danes, da podjetniki delujejo z največjo naporosijo, da bi prekrizali vse strokovne akcije, katere bi slozele na podlagi zboljšanja gospodarskega položaja delovnega ljudstva in da ga zavrnejo od tega cilja. Za vsako paro pri povišanju plač se mora voditi najostrejšo borbo. In če delavstvo vložiti spomenico, tedaj zapro podjetniki svoje obrate in izpro delavstvo. Vendar pa tudi te nakane strokovna organizacija lahko prepreči. Pri tem je tudi delavski zaslužek povečan, katerega so tudi »stanovski sodruzi«, torej neorganizirani, deležni. Spomnimo se, kolikokrat so bile stavljenе zahteve na poslabšanju kolektivnih pogodb od strani podjetnikov. Strokovne organizacije pa so bile, ki so se s polno močjo (v kolikor so jo imele) postavile temu v bran in so tudi dosegle, da so kolektivne pogodbe ostale iste in na isti stopnji.

Strokovne organizacije niso varovale samo interesov članov, pač pa tudi neorganiziranih. Kljub temu, da oni niso sejali — pa so želi in dosegli isto, kakor organizirani. V zahvalo temu pa se oddaljujejo organizaciji. Oni jačajo s tem moč podjetnikov, ob enem slabijo fronto svojih organiziranih sodrugov in sodružic.

Neorganizirani naj vendar že enkrat spoznajo, da je njih brezbržno zadržanje do strokovne organizacije v največji meri nekolegijalno, da ne rečemo nesodružno. Koristi od vsega tega ima podjetnik — kapitalist. Naj si že enkrat predstavijo, kakšno silno moč lahko zdruzi strokovna organizacija, če bi bil delavski razred združen in sklenjen kot član svoje organizacije. Tako pa nosijo neorganizirani svojo moč kapitalistu, da izkorišča ne samo te, pač pa tudi razredno zavedne organizirane sodruge in splošni delavski razred. Oni so torej telesna straža podjetnika — kapitalista.

To ne sme tako ostati. V tem pogledu mora na vsak način nastati sprememba v korist celokupnega delavskega interesa. V podjetjih, kjer je večina delavstva organizirana, se mora manjšina ali organizirati ali pa izstopiti iz dela. Kako to urediti, je stvar delavstva dotičnega podjetja v sporazumu z organizacijo. Zato morajo organizirani sodruzi z največjo vnemo delati, da bo postala organizacija v takih podjetjih popolna, to je nikdo, ki ni organiziran, ne sme in ne more biti v takem podjetju zaposlen. Take delavce-sodruge in njihovo delo zna potem tudi podjetnik ceniti. Kjer pa tega ni, torej tudi delavec ne more biti zastopan, niti upoštevan vsled tega pa tudi podjetniki tako rigorozno nastopajo proti delavstvu. Naša naloga pa je, boriti se za vse to, kar spada delavstvu in ravnati pot za nadaljni pohod.

Vi neorganizirani sodruzi in sodružice, spomnite se vendar že enkrat na Vaše dolžnosti. Vi ste sebi in svojim družinam dolžni, da se vlačinite v Vaši strokovni organizaciji! Ne predstavljajte več telesne straže kapitalistom. Delajte skupno z Vašimi strokovno organiziranimi poklicnimi sodruzi in sodružicami za razredni dvig proletarijata-delavstva. Pojačajte naše vrste in pomnožite z Vašim sodelovanjem moč, ki je neobhodno potrebna za dosego naših pravic.

Članom naše zveze kličemo ponovno: Delujte z največjo vnemo za pomnožitev Zveze živilskih Delavcev Jugoslavije!

Niti ene ure ne zamudite, ne da bi bili delavci za našo organizacijo. Brez napora ne pričakujemo plačila. Vsak član naše zveze naj pokaže svojo solidarnost, delavnost, vnemo in dolžnost s tem, da pridobi za našo zvezo novega člana — novega sobojevnika. To je najboljši odgovor, ki ga lahko damo delavstvu, ki je sovražno kapitalističnemu stremljenju. Ti pa, sodrug in sodružica, ko to prečitaš, zavedaj se svoje dolžnosti. Pojdi po tem načrtu na delo, predvsem daj to prečitati tistemu delavcu in delavki, ki ni še organiziran — in Tvoje delo ne bo ostalo brez plačila.

Znameniti »marksist«.

Kdo se ne spominja Lojzeta Leskovskega kot bivšega strokovnega tajnika medstrokovnega odbora v Celju, ki se je posebno proslavil v

času pekovske stavke v Celju in pozneje s svojimi napadi — za obrambo svojih stanovskih tovarišev — na s. Korena, ko je bil isti še pekovski mojster v Celju, radi nočnega dela, dasiravno se je pri njemu pričelo z delom šele ob 2. uri zjutraj, dočim so drugi tamošnji pekovski mojstri pričeli že ob 10. uri zvečer in tudi preje. Lojze je tem milostno odpušal, dočim je Korena stalno napadal. Pekovskim pomočnikom je obljubljal, da ustanovi delavsko pekarno in bo vse tiste, ki bodo izstopili in tako pomagali razbiti enotno živilsko organizacijo, sprejel v delo.

No in res se mu je posrečilo organizacijo decimirati in tudi ustanoviti takozvano delavsko pekarno.

Razmere, ki vladajo v tej pekarni, ki jo vodi bivši strokovni tajnik, so naravnost škandalozne. Dela se celo noč. Mešalec mora pričeti z delom že ob šestih zvečer; od pomočnikov zahteva, da morajo po štirinajsturnemu delu raznašati tudi kruhi, proti čemur so se naši starejši sodruzi desetletja borili (kar Leskovšek, kot pek. pomočnik in bivši tajnik, še menda ja ni pozabil). A potem mu morajo mleti še drobtine.

Ko se pomočnik takemu izkoriščanju upre, mu g. Leskovšek zabrusi: »Dragi sodrug, če nočete vi, bodo pa drugi!«

Kaj ne, Lojze, to je edino pravilni socializem, skristaliziran v bernotizmu. A ta človek je zastopnik DZ ter hoče delavske interese oficijelno zastopati?

Sodruzi v Leskovškovi pekarni, predramite se in spreglejte pot, po kateri hodite. Stopite v organizacijo, v katero spadate, kajti le v slogi je moči in v moči je zmagati! Živilc.

Pekovski mojster v Spodnji Šiški g. Sašek Josip se prav nič ne briga, kaj določa zakon o zaščiti delavcev in kaj pravilnik o delovnem času. Zanj so določbe zakonov in vlade v Jugoslaviji postranska stvar, ker on je pekovski mojster v Spodnji Šiški. Svojege pomočnika je namreč »povišal« v vanjenca. Delati mu mora od 7. ure zvečer do 9. in 10. ure zjutraj. In to tako, da začne ob 5. uri zjutraj voziti s kolesom in košom na hrbtu kruh in zemlje po Ljubljani in Šiški. Sedaj, ko je velesejem, pa tudi zvečer od 5. ure na velesejem. Kolo je sicer last mojstra, ali za stroške poprave je odgovoren pekovski pomočnik. Ker če se pokvari, mu mojster kar odtrga od plače popravilne stroške in to kar po 100 Din. Zgodilo se je celo tudi to, da mu je odtrgal 100 Din predujma, ki ga pa ni nikoli prejel. Tako postopanje z delovno silo je nezaslišno in g. Sašek si bo moral, hočeš, nočeš, zabiti v glavo, da to ne bo šlo. Organizacija bo svoje ukrenila, da bo Sašek spoznal, da velja osemurnik in da pekovski pomočnik ni vajenec. Če misli sedaj, ko je brezposelnost, to žalostno stanje izrabiti, mu bo organizacija pokazala, da to ne bo šlo. Tudi Inšpekcija dela se bo morala za ta slučaj in za podobne slučaje — ker gototo ta ni osamljen — zanimati. S tem pa povemo pekovskim pomočnikom in vajencem: V organizacijo. Vsi v organizacijo. Kolikor moči, toliko pravic!

OBLAČILNI DELAVCI.

Brezposelnost v krojaški stroki in nova naredba o zaposlovanju inozemskih delavcev.

V celi oblačilni industriji pri nas, kakor tudi v Avstriji, Nemčiji, Angliji in drugod, vlada nekak zastoj v zaposlitvi. V naši državi se je po vojni na novo ustanovila konfekcijska industrija, katere preje še nismo poznali. Delo v konfekciji se povsem razlikuje od dela po meri. Pri nas nimamo za to delo izučeni delovnih moči, temveč izdelujejo konfekcijo krojači, kateri so izučeni za boljše delo. Seveda, da rabijo ti več časa za izdelovanje, kot pa pravi konfekcionarji, ter temu tudi primerno plačilo. Naše tvrdke bi rade za konfekcijsko delo zaposlovali inozemske delavce. Čehoslovake, kateri so tega dela izučeni. Nadalje zaposlujejo te tvrdke na boljših mestih že itak inozemce prikojevalce, manipulantne itd. z izgovorom, da tu ni najti za to izvežanih moči, kar ne odgovarja resnici. Ako pride nova naredba o zaposlitvi inozemskih delavcev, bomo imeli import konfekcionarjev iz Češke, med tem ko bodo morali naši pomočniki na cesto. Pa ne samo to; pričakovati je, da bodo ti importiranci delali za mnogo

manjšo plačo kakor pa tuzemci, ter s tem kršili tarifo in poslabševali položaj naših pomočnikov. Rezultat te nove naredbe bo ta, da bomo imeli nebroj krojaških pomočnikov brezposelnih na cesti, kateri ne bodo mogli dobiti nikjer zaposlitve. Že danes, ko bi morali imeti največjo sezijo, čitamo v delavskem časopisu o veliki brezposelnosti krojaških pomočnikov v Zagrebu, Sarajevu, Beogradu, Dubrovniku in sploh v vseh večjih mestih naše države.

Kakor je še danes potrebna zaščita stanovanjskih najemnikov, tako in še bolj je potrebna tudi zaščita tuzemskih delavcev, posebno v naši oblačilni stroki. Zato apeliramo na Delavsko zbornico, da ukrene potrebne korake še o pravem času, da naj naredba predvideva zaščito tuzemskih delavcev vsaj v oblačilni stroki. Nadalje pravi naredba o taksah, katere naj bi plačevali tvrdke, ki zaposlujejo inozemske delavce. Strinjamo se s tem in še priporočamo, naj bodo te takse prilično visoke. Dohodke teh taks naj bi pobirale Delavske zbornice v korist brezposelnih delavcev dotične stroke, od katere so bile vplačane. Dolžnost strokovne organizacije je, da štiti svoje člane in svoje tarife. Odprite svobodno mejo, odpravite nepotrebne vizume, da bodo delavci lahko svobodno iskali delo, ne pa odpirati inozemcem široko vrata, domačim delavcem pa zapirati pot v svet, da gladujejo v »domovini«!

Iz sodružnih organizacij.

V mesecu marcu smo poročali, da je na Holandskem veliko izprtje oblačilnih delavcev. Stara tarifa je potekla z dnem 15. februarja. Organizacija oblačilnih delavcev je radi tega stavila delodajalcem zahteve: I. zvišanje plač 5 Cent na uro, II. višjo odškodnino delavcem na domu za režijske stroške in III. plačan dopust za delavce na domu, kakor imajo oni v delavnicah. Nasprotno pa so delodajalci zahtevali brezpogojno znižanje plač za 5 Cent na uro. Ker med organizacijo delavcev in delodajalcev ni prišlo do sporazuma, so stopili delavci v stavko, nkar so delodajalci odgovorili z izprtjem, ter so iskali štrajkbreherje povsod. V stavko je stopilo 800 krojačev po meri. Njim se je hotelo priključiti še 3000 konfekcionarjev. Dne 10. marca so se nato vršili pregovori ter je prišlo do sporazuma. Točki II. in III. sta bili sprejeti, kakor so zahtevali pomočniki in so se zboljšale še nekatere druge ugodnosti. Plače so ostale iste kot dosedaj. V delo se sprejmejo nazaj vsi pomočniki. **Štrajkbreherji se odpustijo.** Pogodba velja za celo državo.

Na Danskem so bile s 1. marcem odpovedane vsem oblačilnim delavcem tarife od strani delodajalcev. Pri dečji in moški konfekciji ter pri izdelovalcih perila so hoteli znižati plače za 10—40%, pri krojačih po meri pa 15%. Po 14-dnevnih pregovorih so odstopili delodajalci od svojih zahtev in so se tarife pri vseh podaljšale do 1. marca 1930.

Organizacija oblačilnih delavcev na Ogrskem ima poleg centrale in podružnice v Budimpešti še 18 podružnic v provinci. Članov imajo 1. I. 1928 2410 in sicer 1778 moških in 632 ženskih. Brezposelnost je bila lansko leto jako velika. Samo v Budimpešti je bilo 350—580 delavcev brezposelnih. Mezdnihi gibanji so imeli 9. 5 jih je končalo s sporazumom, 4 pa s stavko. Doseglo se je od 4—10% poviška. Plače moških krojačev znašajo od 92 Heller do 1.39 Penyö, ženske pa 31 do 92 Heller na uro. 1 Penyö je okroglo 10 dinarjev.

Brezposelnost, sklepi zadruga in njih izvedbe.

Zadnji občni zbor krojaške zadruga je sklenil, da noben mojster ne sme imeti več kot dva vajenca in to samo, ako zaposluje več kot 3 pomočnike. G. Kvas, krojač za gospode in dame, pa zaposluje reci in piši kar 7 vajencem in vajenk. Ko so pa prosti, gredo pa lahko pomočniki k zidarjem, pomočnice pa k pletilkam v cukrarno. Tako se držijo sklepi zadruga in večja brezposelnost. Bravo!

Delavska knjižnica v Mariboru se bo izročila javnemu prometu v kratkem. Odrpta bo ob delavskih od 17.—21. in ob nedeljah in praznikih od 9.—12. ure.

PLETILNI STROJI

vsakovrstni, na ročni in motorni pogon, v veliki zalogi ter strokovni pouk nudi:

Fran Kos, Ljubljana Židovska ulica šte. 5.

<p>Stari kolesarji priporočajo le „PUCH“ - kolesa zato jih večina pridno kupuje le pri trdkih IGN. VOK, Ljubljana Tavčarjeva (Sodna) ul. 7 Nizke cene! Tudi na obroke!</p>
--